OPONENTSKÝ POSUDOK K HABILITAČNÉMU KONANIU

ZUZANA LIOVÁ

Nadpráca generuje a súčasne odlišuje nadštandardný výkon od priemerného. Uvedomil som si to v roku 2000 pri filme *Slečna Mária* (2000) od Zuzany Liovej. Jej film nás, dokumentaristov, upozornil, že po škole sa motá malé, nenápadné dievča, s ktorým treba počítať. Zuzana vtedy mala „iba" napísať scenár v rámci dokumentárneho seminára. Ona ho nielen napísala, ale aj natočila. Jednoducho, odvážne. Proste nadpráca.

Zuzana sa stala mienkotvornou súčasťou tvorby jednej generácie a každému, kto potreboval pomôcť, vždy podľa potreby a možností pomáhala – dramaturgiou alebo, ako v mojom prípade, odvozom do Harmónie za Iljom Zeljenkom. Musím skonštatovať, že v tom čase bola Zuzana rozhodne lepšia dramaturgička ako šoférka. Namiesto do Harmónie ma doviezla až na maďarskú hranicu. Už nikdy som na Zuzaninej tvári nevidel tak prekvapený výraz, ako keď zbadala maďarského colníka. Rozhodne by som nechcel, aby sa tak tvárila pri kontrolnej projekcii niektorého z mojich filmov.

Zuzana je pre mňa dôkazom, že režiséri sú veľmi dobrí dramaturgovia – často trochu drsnejší než „klasickí dramaturgovia", ktorí nikdy nerežírovali. Režisér-dramaturg dokáže súčasne identifikovať problém a zároveň ponúknuť možnosti, ako ho vyriešiť.

Pri filme *Ticho* (2005) opäť predviedla obdivuhodnú odvahu a nadprácu. Keď nedokázala nájsť režiséra, ktorý by s jej scenárom konvenoval, natočila si svoj scenár sama. Znie to jednoducho, ale každý, kto niekedy režíroval hraný film, vie, že urobiť prvý krok je desivo strašidelné. Poznám pár skutočne talentovaných ľudí, ktorí to nedokázali. Migrény, vypadávajúce zuby a vlasy. Režírovanie filmu vás ničí a hľadá vaše slabé miesta...

V roku 2011 bol Zuzanin film *Dom* uvedený na Berlinale. Bol to dôležitý moment, ktorý naštartoval celú jednu generáciu k realizácii hraných filmov. Rovnako ako Peter Kerekes svojím celovečerným dokumentom *66 sezón* (2003) naštartoval vlnu dokumentov, Zuzana predznačila – ukázala – nám, snívajúcim režisérom budúcich hraných filmov, niečo dôležité: že **to ide**. 2012 – *Až do mesta Aš,* 2013 – *Zázrak*, 2014 – *Deti,* 2015 – *Eva Nová*. Zuzana bola na začiatku. Bola prvá – a mňa rozhodne inšpirovala svojou cieľavedomosťou, zodpovednosťou a akousi jasnozrivou jednoduchosťou.

V roku 2014 vznikol poviedkový film *Slovensko 2.0*. Jej poviedku *Bez vône* považujem za výnimočnú a svojou kvalitou presahujúcu rozmery slovenskej kinematografie. Postava ženy, ktorú prepustia z továrne na mydlo, má v sebe niečo, čo môžeme nájsť takmer v každej ženskej postave Zuzaniných filmov. Vzdor voči osudu, ktorý sa však neprejavuje heroicko-patetickým výkrikom, ale letmým, skúmavým úsmevom dievčaťa v tele ženy, uvrhnutej do sveta pravidiel, ktoré stanovuje niekto iný. Prvý raz som ten úsmev videl v roku 1999 niekde na chodbe školy. Je to totiž Zuzanin úsmev, ktorým vyzbrojila všetky svoje ženské postavy, aby vzdorovali nepriazni osudu.

Habilitácia by mala byť (aspoň si to myslím) podmienená schopnosťou tvorcu stať sa inšpiráciou pre ďalších tvorivých ľudí. A je viac ako jasné – z toho, čo som už dnes povedal – , že tvorba Zuzany Liovej túto podmienku v mojich očiach spĺňa. Verím, že Zuzana, rovnako ako mňa a množstvo mojich generačných súputnikov, dokáže inšpirovať aj svojich študentov, ktorí sa od nej naučia vzdorovať problémom reality pomocou úsmevu a nevyhnutnej nadpráce.

Navrhujem všetky predložené práce akceptovať a odporúčam udeliť Zuzane Liovej akademický titul docentka.

Prof. Ivan Ostrochovský